

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > בלבבי ג - פ' ב תורה

בלבבי ג - פ' ב תורה

פרקי העבודה

תורה

תוכן העינים

ענף א' ראשית על האדם להתבונן מה תכלית חייו, רבים חושבים שתכלית האדם לדעת ש"ס בעיון ולדקדק במצוות, תכלית האדם דביקות בבורא יתברך, דביקות האדם בבוראו, בשכלו או בלבו? דביקות אמתית - היא הרגשת קרבה ממשית לקב"ה.

ענף ב' כל סגולות התורה נאמרו רק בעוסק לשמה, תורה בלי אהבה ויראה אמתית אינה מדבקת את האדם בקונו, בכדי שהתורה תדבק את האדם בקונו מוכרח שיעסוק בה בכל כוחותיו, לפני שמתחיל ללמוד יש לעשות תשובה בכל יום. יש לעשות הפסק בתוך הלימוד לעורר את יראת ה'.

ענף ג' לפני כל תחילת לימוד יש להקדים תפילה שיזכה לכוין לאמת, מי שחושב שגם בלא תפילה יזכה להבין את התורה חסרה לו ההבנה מהי תורה, צורת הלימוד של מרן החזו"א, מדוע סידר הקב"ה את צורת הלימוד עם קושיות, בכדי לזכות לקנין אמיתי נצרך להוריד דמעות על כך.

ענף ד' אין התורה ניקנית אלא למי ששש ושמח בה, מהו המקור של העצבות, בכדי לסלק את העצבות על האדם להקדיש לכך זמן של התבוננות, עד עתה ביארנו איך לסלק את העצבות עתה צריך לבאר איך להגיע לשמחה.

ענף ה' השמחה בכל דבר לפי הערכה לדבר, נקודות למחשבה המולידות ערך אמיתי לתורה, הנאה רגעית לעומת הנאה נצחית, עומק העונג בתורה אין כמותו בעולם, כל החכמות מוגבלות לעומתם חכמת התורה בלתי מוגבלת. הרוצה להידבק בבוראו ידבק בתורה.

ענף ו' תורת חסד, כיצד יזכה האדם לשפע בלי מיצרים. ב' האופנים לתורה של חסד, תורה בבחינת קנין ותורה בבחינת התבטלות. ההתבוננות באין סופיות של התורה מולידה ביטול.

ענף א'

ראשית על האדם להתבונן מה תכלית חייו

ראוי לו לכל אדם תחילה להתבונן מה הוא רוצה להפיק מחייו. כשם שבעל חנות ברור לו שמטרת חנותו היא להרויח כסף. וכן יש אנשים שמטרתם תעסוקה, כלומר שאינם רוצים לשבת בבטלה ולכך עוסקים במכירה. כן ממש מוטל על האדם להתבונן ולחשוב היטב מה היא מטרתו בחייו, ומה הוא רוצה להפיק מן החיים.

בודאי שיש מן האנשים ששיבו שמטרתם כבוד, כסף וכדומה, אולם באלו לא נעסוק. כל בר דעת מבין שהם רחוקים מן האמת.

רבים חושבים שתכלית האדם לדעת ש"ס בעיון ולדקדק במצוות

נכנס יותר פנימה. התשובה המצויה בפי רבים, שרצונו הוא לעסוק בתורה ולדעת את כל הש"ס בעיון, וכן לקיים המצוות כראוי. כלומר, עם כל החומרות.

אולם כשנתבונן בדברי הרמח"ל נמצא, שכתב שתכלית האדם שונה לחלוטין.

הרמח"ל בפתיחת ספרו כתב: "יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו החכמים ז"ל הוא שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה"י". וכן בסוף הפרק כתב "ואמנם ראוי לו שתהיה כל פניתו רק לבורא יתברך, ושלא יהיה לו שום תכלית אחר בכל מעשה שיעשה, אם קטן ואם גדול אלא להתקרב אליו יתברך וכו', עד שימשך אחריו יתברך ממש כברזל אחר אבן השואבת", עכ"ל.

תכלית האדם - דבקות בבורא יתברך

נתבונן. הרמח"ל לא כתב שתכלית האדם לדעת את הש"ס בעיון ולקיים מצוות לחומרא. הוא העמיד תכלית שונה לחלוטין, להתקרב לה' יתברך ולהתענג עליו. אין זאת אומרת ח"ו שלא צריך ללמוד את הש"ס, והרי אמרו חז"ל שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך, אלא שתכלית ידיעת התורה ענינה הדבקות בו ית"ש.

טעות רבים מהו המושג דביקות

טענה נושנה נשמעת בפי רבים, שכיון שהקב"ה ואורייתא וישראל חד הוא, א"כ בשעה שאדם עוסק בתורה ממילא דבק בבורא כיון שהכל אחד. ולכך אין צורך להדבק ישר בקב"ה, אלא די להדבק בתורה וממילא דבק בבורא. אולם טעות יסודית

יש בהבנת הדברים, דא"כ אדם שדבק בישראל, וכן דבק בעצמו ג"כ, לא יצטרך לעסוק בתורה, שהרי מפורש אמרו, קב"ה וישראל חד. אלא ודאי ברור לכל מבקש אמת שא"א לקרוא את דברי הזהר כבעה"ב ולהוציא מכך מסקנות הנוגעות לכל תכלית חיי האדם בעולמו. בכדי להוציא מסקנות מהזהר נצרך ידיעה רחבה מאד, וכן לימוד מעמיק בדבריו.

דביקות האדם בבוראו - בשכלו או בלבו ?

סיבה נוספת שממנה נבעה הטעות שדביקות בתורה היא דביקות בקב"ה, מפני חוסר ההבנה מהי דביקות בבוראו. אדם סבור שדביקות בקב"ה הוא ע"י המחשבה, ולכך עולה בדעתו שמכיון שמחשבתו דבוקה בתורה, והתורה והקב"ה אחד, לכך הוא גם דבק בקב"ה. אולם באמת מהות הדביקות בקב"ה, ענינה שונה לחלוטין.

קרבת ה' אמיתית ודביקות בו יתברך איננה ב"שכל" אלא ב"לב". רק מי שלומד תורה של לב בבחינת לבי ראה הרבה חכמה, תורתו מדבקות אותו בקונו דבקות אמיתית.

דביקות אמיתית - היא הרגשת קירבה ממשית לקב"ה

ענין דביקות בקב"ה הוא הרגשת הקרבה לקב"ה. ניתן משל לדבר, האדם יכול לעמוד ליד אדם שני, באותו מטר, צמודים זה לזה, וכל מחשבתו אינה אלא על אדם העומד לידו. מ"מ הוא רחוק ממנו כמרחק שמים וארץ. לבו אינו עם חבירו, אלא שכלו. קרבה בין רעים היא רק כאשר הלבבות של שניהם מאוחדים ודבקים זה בזה, אוהבים זה לזה. "מרחק כי לא יחצה". לא מרחק המקום מרחיק את האדם מבוראו ולא קרבת מקום מקרבת אותו אל בוראו, אלא רק קשר אמיץ, אהבה אמיתית היא הדביקות בקב"ה. מי שכל עיסוקו בתורה אינו אלא בשכל, האיך ע"י לימוד כזה ידבק בבוראו? הוא עוסק ב"שכל" והדביקות היא ב"לב". אלו הם שני עולמות שונים לחלוטין. עולם של שכל, עולם לחוד הוא, ועולם של לב עולם לחוד הוא.

ענף ב'

כל סגולות התורה נאמרו רק בעוסק לשמה

ראשית צריך לידע, שכל הסגולות שמצינו בתורה וכמ"ש במסכת אבות, לא נאמרו אלא בעוסק בה לשמה. נמצא שמי שאינו עוסק בה לשמה אינו דבוק בבוראו.

וכן כתב בנפה"ח ש"ד פ"ו וז"ל: "ויכוין להתדבק בלמודו בו בתורה, בו בהקב"ה, היינו להתדבק בכל כוחותיו לדבר ה". נראה מדבריו שהתורה מדבקת את האדם בקונו דביקות גמורה רק בשעה שזוהי מחשבתו ורצונו, כלומר שלומד לשם להתדבק בבוראו.

וכן כתב הרמח"ל במאמר מר ינוקא ומר קשישא (אוצרות רמח"ל צוריאלי), וז"ל: "וכן כשלומדים שלא לשמה, אינם עושים שום פעולה כלל, אדרבה ממשיכים קלקולים וחשך בהנהגת וסדר שסידר המאציל ית"ש. כי כן סידר הקב"ה בחק הזה, שרק הלימוד לשמה יהיה המפתח לפתוח ולגלות האורות", עכ"ל.

וכן מצינו באבי עזרי בהקדמה תליתאה, וז"ל: "אולם כנראה שאף שאמרו (פסחים נ ע"ב) 'לעולם ילמוד אדם אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה', וגם לימוד שלא לשמה מצוה הוא, זהו רק מה שנוגע למצות הלימוד, וכמו שביאר בארוכה בספר הקדוש "נפש החיים". אבל מה שנוגע לסגולת התורה, להנצל מכל מדה רעה, מהקנאה, והתאוה, והכבוד, המוציא את האדם מן העולם, מסתבר שזהו רק ע"י הלימוד כמצותה", עכ"ל. העולה מכל האמור לעיל, שהלומד תורה שלא לשמה בודאי אינו דבוק בבוראו. רק העוסק בה לשמה, רק הוא דבק בקונו.

וכבר כתב רח"ו בשערי קדושה, שכל האומר שעוסק בתורה לשמה, התנא ר"מ מכחישו, שאילו היה עוסק בה לשמה, היה זוכה לדברים הרבה שמנאם ר"מ באבות (פ"ו פ"ו), ומכיון שעיינו הראות שלא זכה לכל הנאמר שם, ע"כ שאינו עוסק בתורה לשמה. נמצא, שכמעט אין מי שתורתו מדבקת אותו בקונו באמת.

תורה בלא אהבה ויראה אמתית אינה מדבקת את האדם לקונו,

ידיעה נוספת שצריך לידע, איזה תורה מדבקת את האדם בקונו (חוץ מתנאי שלומד לשמה).

מובא בספה"ק בשם הזה"ק: "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא" (תורה בלא יראה ואהבה אינה עולה למעלה). כלומר, שאינה עולה להתדבק בקונו. ממילא העוסק בה אינו דבוק בבוראו. נמצא שהעוסק בתורה כל ימיו ואינו אוהב ומתירא מן הבורא באמת, תורתו אינה מדבקת אותו בקונו.

ואם תאמר שרוב עוסקי התורה אוהבי ה' המה, עיין בספר במכתב מאלהו (ח"א ע' 50) שכתב: "תגדל מדריגת אהבת השי"ת אשר תכבד לקנותה, וימעטו מאוד אשר יקיימו את המצוה הראשונה בקריאת שמע ואהבת את ה' אלוקיך", עכ"ל. נמצא שאוהבי ה' מעטים המה, וכל עוסק בתורה ואינו אוהב באמת את בוראו, אינו דבק ע"י תורתו בבוראו.

בכדי שהתורה תדבק את האדם בקונו מוכרח שיעסוק בה בכל כוחותיו

תנאי נוסף שהתורה תדבק את האדם בקונו, הוא מש"כ בנפה"ח שהבאנו לעיל וז"ל: "ויכוין להתדבק בלמודו, בו בתורה, בו בהקב"ה, היינו להתדבק בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה". דייק בלשונו לומר "בכל כוחותיו", כלומר שכל כוחותיו יהיו שקועים בתורה. לולי זאת אינו דבק בקונו. אין דביקות למחצה, כל מהותה של הדביקות אחדות עם הנדבק, ואין אחדות למחצה. נמצא שמי שעסקו בתורה אינו בכל כוחותיו אינו דבק בקונו.

לפני שמתחיל ללמוד יש לעשות תשובה בכל יום

תנאי נוסף שתורתו של האדם תדבק אותו בקונו, הוא מש"כ הנפה"ח בתחילת דבריו וז"ל: "לזאת האמת שזו היא הדרך האמיתית. אשר בזה בחר הוא ית"ש, שבכל עת שיכין האדם עצמו ללמוד, ראוי לו להתישב קודם שיתחיל על

כל פנים זמן מועט ביראת ה' טהורה בטהרת הלב, להתודות על חטאתו מעומקא דלבא כדי שתהא תורתו קדושה וטהורה. ויכוין להתדבק בלמודו בו בתורה בו, בקב"ה", עכ"ל.

מבואר שרק אם יקדים האדם תשובה מעומקא דלבא בכל יום לפני שלומד, רק אז תורתו תדבק אותו בקונו, כי רק תורה בקדושה וטהרה מדבקות את האדם בקונו.

יש לעשות הפסק בתוך הלימוד לעורר את יראת ה'

נקודה נוספת הנצרכת לאדם בכדי שתורתו תדבק אותו בקונו, הוא מש"כ הנפה"ח (שם פ"ז): "וכן באמצע הלימוד, הרשות נתונה לאדם להפסיק זמן מועט, טרם יכבה מלבו יראתו ית"ש שקבל עליו קודם התחלת הלימוד, להתבונן מחדש עוד ביראת ה'". נמצאנו למדים שרק מי שקיים את כל התנאים לעיל, תורתו מדבקות אותו בקונו. ואלו הם: א. למוד לשמה. ב. שתקדם לעסק תורה אהבה ויראה אמיתית. ג. לעשות תשובה מעומקא דלבא בכל פעם שמתחיל ללמוד. ד. להפסיק בתוך למודו בכדי לחדש את יראתו.

לפני כל תחילת לימוד יש להקדים תפילה שיזכה לכוין לאמת

נקודה נוספת שלולי קיומה א"א שהתורה תדבק את האדם לקונו היא התפילה. כתב ב"נפש החיים" (ש"ד פ"ז): "וכן כשרוצה לעיין בדבר הלכה, ראוי לו להתפלל שיזכה יתברך לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, לכוין לאמתה של תורה", עכ"ל.

אין דבריו אמורים דוקא לגבי עסק הלכה, אלא ששם זה גובל בעבירה, מפני שח"ו אם יטעה יעבור על איסור. אולם הוא הענין לגבי כל חלקי התורה, שלפני שנגש ללימוד צריך האדם להקדים תפילה קצרה שיזכהו ה' יתברך להשכיל ולהבין את דברי תורתו לאמיתתם.

מי שחושב שגם בלא תפילה יזכה להבין את התורה חסרה לו ההבנה מהי תורה

אדם שחושב שגם לולי עזרתו של הקב"ה הוא יכול בשכלו להבין את התורה, הרי חסר לו ההבנה הבסיסית מהי תורה.

נפרש, התורה היא חכמתו של הבורא. חכמת האדם וחכמת הבורא הם נבדלים זה מזה, לא רק בכמות אלא גם באיכות. אין לנו השגה אמיתית מה האיכות של חכמתו ית', ולכך הגדיר המהר"ל את התורה שכל נבדל, כי עומק ענינו נבדל מהאדם. אמנם חובת האדם להשתדל ולהבין כפי כחו הדל, "לא עליך המלאכה לגמור ואי אתה רשאי להפטר ממנה". אולם לעולם על האדם להיות מודע שאינו משיג אפילו כטיפה מן הים מחכמתו של הבורא ית'.

משום כך הגישה הנכונה ללימוד התורה הוא, שהאדם ירגיש שאילו ישיג רק כפי כחו שכלו אזי ישיג מעט מאוד מחכמתו של הבורא. ולכך כל תקותו שירחם עליו הבורא ית', ויפתח לו שערי חכמה, שערי בינה, שערי דעת, רק אז יש תקווה לאדם שיזכה להבין יותר מכח שכלו הדל.

ודאי שאין הדבר סותר לעמלה של תורה, על האדם לעמול כפי כחו, ורק לאחר העמל בצרוף תפילה תמידית מעומקא דלבא, אפשר וירחם עליו הבורא ויחוננו בדעת.

צורת הלימוד של מרן החזו"א

וכבר נודע בשער בת רבים צורת לימודו של מרן החזו"א ז"ע, כאשר למד בצעירותו עם אחיו, שהעיד שכל פעם שהיו מתקשים בקושיה והיו עמלים בה ולא מוצאים מענה, היו פורשים כל אחד לקרן זוית, ופורשים כפיהם לאביהם שבשמים שיחוננם באמיתתה של תורה, ויזכו להבין הדברים לאשורם וקיים החזו"א בעצמו מה שכתב באגרותיו: "הלימוד והתפילה קשורים זה בזה, עמל הלימוד עוזר לאור התפילה, והתפילה עוזרת את הלימוד", עכ"ל. ומי שאינו נוהג כך אין שום אפשרות שיזכה להבין את התורה באמת.

מדוע סידר הקב"ה את צורת הלימוד עם קושיות

נבאר את הדברים בהרחבה יותר. אדם לומד והוא נתקל בקושיה ללא מענה. יש להתבונן על מה עשה ה' לו כך, מדוע הוא איננו מבין? יש לזה ג' סיבות:

א. מפני שהלומד איננו טהור דיו, והתורה אינה נכנסת אלא לכלי טהור.

ב. בכדי שיעמול בתורה (בעומק הדברים סיבה א' וב' הם סיבה אחת).

ג. בכדי שיתפלל. נפרש. כשם שבצרה הגשמית אנו מבינים (מי שאמונתו זכה וטהורה) שעיקר המכוון אינו הצרה אלא התפילה, כלומר כיון שלולי הצרה לא היה מתפלל כראוי לכך באה עליו הצרה בכדי שיתפלל כראוי (יסוד זה היה שגור בפי ר' יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל). כן הדברים ממש בעסק התורה, הקושיה אינה תכלית לעצמה אלא ענינה להביא את האדם לידי הכרה ש"לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה", ואף אם זה גבורה וריצה בתורה, אלא "רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו".

עיקר מכוון הבריאה שהאדם ידע וירגיש שיש כאן רק בעה"ב אחד לבריאה והוא הכתובת לכל צרה שיש, בין אם הצרה היא בגשמיות, בין אם הצרה היא ברוחניות שאינו מבין את תלמודו. נמצא שאם אדם נתקל בקושיה ולא פונה לקב"ה בתפילה, הוא איבד את עיקר התכלית שלמענה נוצרה קושיה זו, הוא איננו מבין שעיקר מטרת הקושיה לקרב אותו לבורא עולם.

בכדי לזכות לקנין אמיתי נצרך להוריד דמעות על כך

תנאי נוסף והכרחי למען יזכה להשכיל ולהבין את התורה באמת, הוא ענין הבכיה. כלומר על האדם לשפוך שיח ולהוריד כנחל דמעה שיזכהו ה' יתברך להבין את התורה באמת. וכבר אמרו חז"ל (ב"מ נ"ט) שמיום שחרב ביהמ"ק אע"פ ששערי תפילה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר "שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש". מי שמוריד דמעות אמיתיות לפניו יתברך, מובטח לו שתפלתו נשמעת. בתחלה נראה שקשה להוריד דמעות, אולם מי שמתפלל באמת זמן רב ומפציר ללא הפוגה ברבות הימים יזכה ועיניו יזילו כנחל דמעה, ואז תקובל תפלתו במהרה.

ענף ד'

אין התורה נקנית אלא למי שש ושמח בה

יסוד ההצלחה בכל דבר בחיים הוא לעשותו בשמחה. כשאדם שרוי בעצב א"א להשיג כמעט כלום, לא רק שלבו כמעט אטום

לחלוטין (מקום העצבות הוא בלב) אלא אף מוחו אינו צלול דיו, וכן כח הזכרון נחלש מאוד. דברים אלו אמורים בכל תחום בחיים, אולם במיוחד נוגע הדבר לעסק התוה"ק. מי שלימודו מתוך עצב א"א לו להתעלות בתוה"ק, רק כאשר אדם שש ושמח בדברי תורה, אז התוה"ק נבלעת בדמו, והיא חיותו, ובזה יכול לעלות מדרגות רבות.

יש מדריגת ביניים בין עצוב לשמח, זוהי מן שיגרה מסוימת בלימוד. ודאי שמצב זה יותר טוב מן מצב של עצבות גמורה, מ"מ לקנות קנין אמיתי בתורה א"א רק כאשר אדם שש ושמח בלימודה. עתה ננסה לבאר כיצד יגיע האדם לידי שמחה פנימית אמיתית.

מהו המקור של העצבות

דבר ראשון, צריך להתבונן מה מוליד באדם עצבות. הגדרת הדברים כך הם. כל רצון שיש לאדם והרצון אינו מתמלא, האדם מרגיש שיש לו חסר, וחסר זה מוליד בו עצבות. מה תקנתו של אדם זה? (בעצם כל אדם יש בו ענין זה, רק החילוק בין בנ"א מה נקודת החסר), למלאות את כל רצונותיו? בודאי א"א! להתיאש מן הרצונות? אין זה פתרון, כי גם היאוש מוליד עצבות, וכן אין זו המטרה. אלא תקנתו של אדם זה להבין ולהכיר שהוא אינו צריך לרצות, כלומר שרצון זה הוא אינו ראוי ופסול.

שני מבטים איך להסתכל על החיים

נפרש את הדברים, אדם יכול להסתכל על החיים בשני מבטים. א. מבט שמחפש מה שנח ונראה נעים וטוב. ב. מבט לשם מה הוא נברא? מה התכלית בכל מקרה שבא לידו? ולשם מה הקב"ה הביאו למצב זה.

לפי המבט הראשון, כל חסר, כל רצון שלא מתמלא הוא היפך הנעים והנח. נראה לאדם שאם הרצון אינו מתמלא זהו חסרון, ואם הרצון יתמלא אז ירגיש נעים וטוב.

אולם לפי המבט השני הכל שונה לחלוטין. אדם שחי לפי המבט השני מסתכל, שכל מצב שבו הוא נמצא יש בו תכלית לעבודת הבורא. בין מצב של עושר, בין מצב של עוני, בין מצב של שלווה, בין מצב של טירוף, אין לך מצב שאין בו עבודת הבורא.

יתרה מכך אין לאדם קושיה מדוע נתנו לו לעבוד את הבורא מתוך עוני ויסורים ולא מתוך עושר ושלווה, מפני שהאדם מודע לך שהקובע בכל הדברים הוא הקב"ה, והקב"ה אין סוף, וחכמתו אין סוף, והטבתו אין סופית. אי לך ברור לאדם שכל מצב שבו הוא נמצא מצב זה נקבע ע"י חכמה אין סופית, וזוהי הטבה מכח אין סוף, א"כ בודאי שמצב זה נכון וטוב הוא.

אע"פ שלפעמים אינני מבין מה הטוב במצב זה, ומה האמת בזה, מ"מ ברור לי שמכיון שהשכל מוגבל, והסיבה לכך אינה

מכח שכל מוגבל, אלא בלתי מוגבל, אין סוף, מוכרח הדבר שא"א להבין את סיבת הבורא על כל עומקה, מכיון שעומקה אין סופי.

סוף דבר מי שחי בהבנה נכונה מה המקור של כל מצב אינו יכול להיות עצוב, מכיון שברור לו שמצב זה הוא אמיתי וטוב.

בכדי לסלק את העצבות על האדם להקדיש לכך זמן של התבוננות

בודאי לא מיד אחר קריאת מאמר זה ירגיש הקורא שכל הצרות והיסורים הם הטבה. בשביל להרגיש ולחיות כך, נצרך לאדם שיתבונן בענין זה זמן רב, במשך תקופה ארוכה יקדיש לכך בכל יום כרבע שעה להתבונן בזאת, עד אשר יקבע אמיתות הענין בלבו, ויחוש בכל מצב שאינו אלא טוב גמור, טוב אלוקי, טוב שמרומם מעל כל מושגי הטבה של עוה"ז, טוב שרק כח אין סופי יכול להיטיב הטבה כ"כ אמיתית ושלמה.

עד עתה ביארנו איך לסלק את העצבות עתה צריך לבאר איך להגיע לשמחה

לאחר שעבד האדם בדרך שדרכנו זמן רב, ירגיש בנפשו שעיקר תוקף העצבות פגה ממנו, ונפשו שקטה ורגועה. מ"מ לכלל שמחה עדיין לא בא. בכדי להשיג את מדת השמחה, נצרך לזה בעיקר, עסק התורה בצורה הנכונה, מתוך הסתכלות והשקפה נכונה, ואז יתקיים באדם "פקודי ה' ישרים משמחי לב". ענין השמחה והתורה תלויים זה בזה, בלי תורה א"א לשמוח, ובלו לשמוח א"א להשיג את התורה, ענין זה יבואר בענף הבא בע"ה.

ענף ה'

השמחה בכל דבר היא לפי הערכה לדבר

בכדי לזכות לשמחה מוכרח האדם להעריך את מה שיש בידו, אדם שלא מעריך נכון את מה שיש בידו אינו יכול לשמוח כראוי.

ניתן משל לדבר. אדם מחזיק בידו צ'ק על סך מאה אלף דולר, הוא לוקח את הצ'ק ונותנו לתינוק בן שנתיים, התינוק נהנה מן הניר, מעיף אותו, מקפל אותו וכו' וכו'. האם התינוק שמח בניר באמת לפי ערכו של הניר? ודאי שלא! מכיון שאין בו דעת להכיר את הערך האמיתי במה שיש בידו, לכך חסר לו את עיקר תוקף השמחה.

מהמשל נעבור לנמשל. אילו היה לאדם ערך אמיתי בערכה של התורה"ק, תורתו של הקב"ה, אילו היה האדם מודע לכך בלבו

שהאוצר הגדול ביותר עלי אדמות, נמצא בתוך ביתו, על שולחנו, לא יתכן שלא היה שמח.

היכן שורש הבעיה? אחת משני האפשרויות. או שהאדם אינו מודע לכך אפילו בשכלו (בודאי שהוא יודע הרבה מאמרי חז"ל על גודל יקר ותפארתה של תורה, אולם מעולם לא התבונן בכך התבוננות אמיתית, ברור מעמיק). ואפשרות נוספת, אף אם האדם כבר מודע לכך בשכלו, וקיים בעצמו את ה"ידיעת היום", אולם את ה"והשבות אל לבבך" לא קיים, ולבו אינו מרגיש כן, ומכיון שהשמחה היא בלב ("וראך ושמח בלב") ולא בשכל, לכך לידי שמחה לא הגיע.

נקודות למחשבה המולידות באדם ערך אמיתי לתורה

תחלה נבאר מהי ההתבוננות השכלית הראויה בכדי להכיר את יקרה ותפארתה של תורה. ניתן מספר נקודות למחשבה, והקורא היקר ישכיל וירחיב את הדברים מדעתו.

א. העוה"ז נקרא עלמא דשיקרא. העולם הרחב כולו רדוף אחרי תאוות והנאות, כמעט ואין אימון בין בני"א, כל אחד דואג לעצמו. נקודת האור היחידה, נקודת האמת היחידה היא בתוה"ק, שנקראת "תורת אמת". זהו המקור היחידי בעולם להאמת.

לולי האמת שבתורה שמאירה את העולם, לא היתה נקודת אור של אמת כלל. מי שיש לו קצת רגש ורצון לחפש את האמת, מוכרח הדבר שיהיה וירגיש שאין לזה מקור אחר אלא בתורה.

לבחור הנאה רגעית לעומת הנאה נצחית

ב. כל אדם, אם תתן לו אפשרות בחירה בין הנאה של רגע להנאה של שנה, בודאי יבחר להנות שנה, דבר ברור הוא. אם כך, על האדם להתבונן, שכל הנאות העוה"ז הם הנאה חולפת, אין לך דבר שיכול להביא את האדם להנאה נצחית, אמיתית, אלא עסק התורה. מכיון שהתורה נצחית, ממילא הדבק בה דבק לנצח בתענוג שבה. על האדם לצייר לו ציור חושי גמור, ע"י התבוננות זכה, שיבוא יום ויקרה לו כמקרה כל האדם "כי לא במותו יקח הכל". שיתבונן היטב, שמכל עסק העוה"ז לא ישאר לו כלום, שום דבר, כל יגיעותיו בעיני עוה"ז אינם אלא אסיפת רוח. אם התבונן כך האדם זמן רב התבוננות אמיתית, יתחיל להפנים את ההרגשה שכל העוה"ז הוא הנאה רגעית, הנאה זמנית. וכנגדה עומד לו לאדם אפשרות של הנאה לנצח (מי שעדיין לא זכה לתענוג בלימוד זקוק להדרכה שונה).

עומק העונג שבתורה אין כמותו בעולם

יתירה מכך, לא רק בהבחנה של זמן הענג של התוה"ק מרובה על ענג של עוה"ז, אלא בעיקר מעלתה של תורה, הוא בעומק התענוג. אין תענוג עמוק ופנימי יותר בעוה"ז מעסק התוה"ק, כל שאר ההנאות אינם אלא לעג לרש לעומת עסק התורה. מי שלא מרגיש כן, העצה היעוצה באופן כללי לזה הוא, להתפלל להתחנן ולבכות לפניו ית', שיחוס וירחם עליו להטעימו טעם של תורה באמת.

כל החכמות מוגבלות לעומתם חכמת התורה בלתי מוגבלת

אין חכמה כחכמת התורה. כל החכמות כולם הם חכמות מוגבלות.

לעומתם, התורה"ק חכמתו של הבורא היא. וחכמתו אין סוף, הן בכמות, והן באיכות. מי שזכה להכנס לתוך פנימיותה של תורה, חש זאת היטב, שאין שום חכמה בעולם דומה לחכמת התורה.

הרוצה להידבק בבוראו - ידבק בתורה

ד. אדם שהגיע להכרה אמיתית בתכלית חייו שאינם אלא להדבק בקונו, צריך שיבין שאין דרך אחרת להדבק בקונו אלא ע"י התורה"ק (אולם בתנאי שיקיים את התנאים שהוזכרו בפרקים לעיל), זה הכלי המקרב את האדם לקונו ביותר, ואיך לא ישמח אם בכל רגע ורגע יש לו את האפשרות להדבק בקונו. אם ידע וירגיש כן בפנימיות לבבו בודאי לא ירפה עצמו מעסק התורה.

ענף ו'

תורת חסד

אחת מן הסגולות העיקריות לזכות לכותרה של תורה, הוא "לומד תורה ומלמדה לאחרים", "תורת חסד על לשונה". נבאר הדברים. כלל מוצק הוא "במדה שאדם מודד בה מודדים לו". אילו יזכה אדם להבין ולהשכיל בתורה רק במדה שבה הוא עמל, מצבו יהיה בכי רע. אף שבודאי יזכה להשגה בתורה אולם הוא מוגבל מאוד בהשגה, דכפי כוחו כך השגתו. אולם בשעה שאדם משפיע תורתו לאחרים, מלמד לאחרים לשם חסד, להיטיב לאחרים שיזכו להבין את התורה"ק, כן במדה זאת מודדים לו מן השמים, ומשפיעים לו שפע של תורה שלא לפי מדריגתו, למעלה ממדריגתו.

כיצד יזכה האדם לשפע בלי מיצרים

נבאר את הדברים לעומקם. בכל דבר שאדם רוצה לקבל, הוא יכול לקבלו באחת משני האפשרויות. א. בדיון. כלומר, כשם שפועל מקבל שכרו בסוף היום, כן הוא יקבל שכר ושפע מן הקב"ה. ב. בחסד.

הבדל יסודי יש בין ב' דרכים אלו. אדם שזוכה לפי מעשיו, בדיון, אזי הוא מקבל בדיוק לפי מעשיו. אולם אדם שמקבל בחסד, אינו מקבל רק לפי החסד שעשה, אלא הוא פותח לעצמו שער חדש להשפעה, סוג של שער שאינו לפי מעשיו כלל. שער זה הוא שער בלתי מוגבל, מדת חסדו של הקב"ה היא בלתי מוגבלת. כל תפקידו של האדם רק להעמיד את עצמו בשער זה. בשעה שהאדם כבר עומד בשער זה, הוא מקבל שפע בלתי מוגבל, הוא דבק בעולם של אין סוף.

ב' אופנים לתורה של חסד

איך יעמיד אדם את עצמו בשער של חסד? במשנה באבות (ו, א) אמרו: "ר"מ אומר כל העוסק בתורה לשמה וכו' ונעשה כמעין המתגבר, וכנהר שאינו פוסק".

נפרש. אדם שלומד לשם חסד, יש בזה ב' אפשרויות: א. אינו לומד למען עצמו כלל, אפילו לא להדבק בקונו, דזהו למען עצמו. אלא לומד למען לעשות נחת רוח לבורא ית"ש, נמצא שכל עסקו בתורה אינו אלא חסד, חסד לבורא כביכול. ב. מלמד לאחרים, רק למען להיטיב עמם שידעו את התורה"ק, ולעשות נחת רוח לבורא שבניו יעסקו בתורתו.

אדם שזוהי צורת חייו, כל תורתו אינה אלא חסד. בין כשלומד לעצמו, בין כשלומד לאחרים, נמצא דבק כולו בשער של חסד. כאשר נוהג באופן כזה זוכה להדבק בחסד של הקב"ה, חסד אין סופי, ואז מתקיימים בו דברי התנא "נעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק". כלומר תורתו היא בלתי מוגבלת, אין לה גבול ואין לה הפסק.

דברים אלו מפורשים בגמ' (פסחים נ ע"ב): "רבא רמי, כתיב (תהלים נז) 'כי גדול עד שמים חסדך' וכתיב (שם קח) 'כי גדול מעל שמים חסדך' הא כיצד, כאן בעושינן לשמה וכאן בעושינן שלא לשמה". מבורר בדברי הגמ', שהעוסק בתורה לשמה תורתו בבחינת חסד, ואיזה חסד? "מעל שמים חסדך", חסד למעלה מגבולות שמים וארץ.

תורה בבחינת קנין ותורה בבחינת התבטלות

נקודה נוספת והיא היסודית מכולם. יש ב' בחינות בעסק התורה. א. קנין בתורה. ב. התבטלות לתורה.

נבאר, יש בחינה שאדם עוסק בתורה ימים ולילות, וקנה קנין רב, בקי בה בעיון ובקיאיות, והתורה הפכה לעצם מעצמיו, קנין מקניניו.

אולם ישנה גישה שונה לחלוטין מזה, והוא הנאמר ע"י שלמה המלך "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" הא כיצד? הרי שלמה היה החכם מכל אדם, ואיך דוקא אצלו הית הרגשה של "והיא רחוקה ממני"? זהו סוד עסק התורה בצורה הנכונה. נפרש, כשם שהקב"ה אין סוף, כן כל מדותיו אין סופיות, וכן חכמתו אין סוף, נמצא שהתורה חכמתה, הן בהיקף, והן בעומק, הם אין סופיים. נמצא, שלעולם כמה שיעסק האדם בתורה, לעולם לא יתחיל

להתקרב לעומקה באמת, מפני שהאדם לעולם בעל גבול הוא, והתורה בלתי בעלת גבול, נמצא שתמיד רחוק ממנה מאוד.

ההתבוננות באין סופיות של התורה מולידה ביטול

יש להתבונן מה התועלת בהסתכלות מן הסוג הזה? הרי את האין סופיות של התורה לעולם לא ישיג, וא"כ מה לו להתבונן בדבר שלעולם לא יושג? כאן טמון כל סוד החיים. תכלית האדם בעולמו להגיע לבחינת "אין", ולזה צריך שיהיה כל שאיפתו, ביטול העצמיות לחלוטין. ולכך, ככל שהתבונן ויכיר האדם את האין סופיות שבתורה, ולעומת זאת את המוגבלות שלו בהשגתה, כן ילך ויפחת ה"אני" שבו, עד אשר יקנה את מדת ה"אין" האמיתית.

- [בלבבי משכן אבנה - ח"ג](#) [1]

Source: <https://bilvavi.net/shiur/בלבבי-ג-פ-ב-תורה>

Links

[1] <https://bilvavi.net/bilvavi.gimmel>